

Våldtäkt eller samlag? – Benämningar av den misstänkta gärningen i våldtäktsdomar

Sofia Orrbén

Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet, sofia.orrben@nordiska.uu.se

Svensk sexualbrottslagstiftning har sedan införandet av 1965 års brottsbalk reviderats vid sju tillfällen. Varje reform har genom språkliga justeringar successivt vidgat bestämmelsen om våldtäkt så att benämningen idag betecknar ett brott som kan begås av samtliga kön mot samtliga kön oavsett sexuell läggning och typ av sexuell handling. I mitt föredrag presenterar jag resultat från en studie som syftar till att undersöka språklig juridisk praxis i våldtäktsdomar där jag analyserar benämningar av den misstänkta gärning som i brottsbalkens 6 kap. benämns våldtäkt.

Benämningarna undersöks för att synliggöra dels vilken verklighetsbeskrivning benämningarna representerar, dels vilka intertextuella mönster som framträder när benämningarna används av olika röster genom domen. Utifrån Spitzmüller och Warnkes (2011) modell för diskursanalys analyserar jag hur diskurser om våldtäkt reproduceras genom tre olika lager samtidigt: ett intratextuellt lager via enskilda ord och formuleringar, ett aktörlager där relationen mellan aktörerna positionerar röster i relation till reproducerade diskurser och ett transtextuellt lager via föreställningar om våldtäkt, sexuella relationer och andra relevanta kunskapstraditioner.

Resultaten visar bland annat att den misstänkta gärningen benämns på olika sätt av olika röster genom texterna. I en dom benämner brottsoffret gärningen *övergrepp* och *våldtäkt*. Den misstänkta benämner istället gärningen *samlag*. Tingsrätten varierar i sin bedömning mellan den mer neutrala benämningen *händelseförloppet* och brottsoffrets benämning *våldtäkt* innan rätten slutligen dömer den misstänkta för just våldtäkt. Tingsrätten speglar alltså brottsoffrets språkbruk vilket jag argumenterar för kan ses som en typ av validerande – alternativt hållbar – myndighetskommunikation, till skillnad från invaliderande sexualiserade benämningar som samlag.

Referenser

Spitzmüller, J., & Warnke, I. H. (2011). Discourse as a ‘linguistic object’: Methodical and methodological delimitations. *Critical Discourse Studies*, 8(2), 75–94. <https://doi.org/10.1080/17405904.2011.558680>